

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до практичних занять, виконання розрахунково-графічного
завдання та самостійної роботи

з навчальної дисципліни

«ОРГАНІЗАЦІЯ ТУРИЗМУ»

*(для студентів всіх форм навчання освітнього рівня «бакалавр»
за спеціальністю 073 – Менеджмент)*

Харків
ХНУМГ ім. О.М. Бекетова
2018

Методичні рекомендації до практичних занять, виконання розрахунково-графічного завдання та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Організація туризму» (для студентів всіх форм навчання освітнього рівня «бакалавр» за спеціальністю 073 – Менеджмент) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. : С. О. Погасій, І. С. Баландіна, І. В. Сегеда. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. – 37 с.

Укладачі: канд. техн. наук, доц. С. О. Погасій,
канд. екон. наук, доц. І. С. Баландіна,
ст. викл. І. В. Сегеда

Рецензент

І. М. Писаревський, доктор економічних наук, професор кафедри туризму і готельного господарства Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

*Рекомендовано кафедрою туризму і готельного господарства,
протокол № 1 від 28.08.2015.*

ЗМІСТ

1	Методичні рекомендації до проведення практичних занять і виконання самостійної роботи	4
2	Завдання і методичні рекомендації до виконання розрахунково- графічного завдання	11
3	Завдання і методичні рекомендації до ділової гри «Взаємодія туристських підприємств з органами державного регулювання туристської діяльності і постачальниками послуг»	17
	Список рекомендованих джерел	20
	Додатки	22

1 МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ І ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

У цьому розділі наведені питання до яких студенту необхідно підготуватися для участі в їх обговоренні на практичних заняттях. Крім того в цьому ж розділі наведені питання і види робіт, які студенту необхідно виконати самостійно. При підготовці питань і виконанні робіт, які вказані в даному розділі слід користуватися літературою, рекомендованою в програмі курсу з дисципліни «Організація туризму», а також літературою, яку наведено у списку літератури даних методичних вказівок.

МОДУЛЬ «ОРГАНІЗАЦІЯ ТУРИЗМУ»

Змістовий модуль 1

Туристська діяльність: сутність, нормативно-правова база. Організаційні засади створення і діяльності туристських підприємств

Заняття № 1. Тема «Характеристика сутності організації туризму»

Питання, що виносять для обговорення на занятті:

1. Історія виникнення терміну туризм. Характеристика визначень туризму.
2. Організація туризму як необхідна вимога суспільства на сучасному етапі розвитку.
3. Туризм як соціально-економічне явище XX і XXI сторіччя.
4. Значення туризму для розвитку економіки України.

При підготовці до заняття необхідно самостійно підібрати матеріал і розібратися в таких питаннях:

1. Особливості туризму як об'єкта керування.
2. Переваги організованого туризму і перспективи його розвитку.
3. Визначення туризму за законодавством України (конспект першоджерел).

Заняття № 2. Тема «Класифікація і функції туризму»

Питання, що виносять для обговорення на занятті:

1. Передумови розвитку туризму.
2. Класифікація туризму і стисла характеристика класифікаційних груп.
3. Сутність основних функцій туризму.
4. Перспективи розвитку туризму в Україні.

При підготовці до заняття необхідно самостійно підібрати матеріал і розібратися в таких питаннях:

1. Ознайомлення з визначеннями основних термінів у різних першоджерелах. (конспект першоджерел).
2. Класифікація туризму за законодавством України (конспект першоджерел).
3. Характеристика туристських ресурсів України.
4. Особливості туристської діяльності в Україні.

Заняття № 3. Теми «Міжнародне регулювання туристської діяльності», «Організація державного керування туристською діяльністю в Україні»

Питання, що виносять для обговорення на занятті:

1. Роль міжнародних організацій в регулюванні туристської діяльності.
2. Види, цілі й завдання міжнародних туристських організацій.
3. Сутність міжнародних туристських заходів.
4. Інструменти регулювання міжнародної туристської діяльності.
5. Сутність туристської політики в Україні. Основні інструменти її реалізації.
6. Основні цілі й завдання органів державного регулювання туристської діяльності в Україні.

При підготовці до заняття необхідно самостійно підібрати матеріал і розібратися в таких питаннях:

1. Вивчення основних міжнародних актів, що регламентують туристську діяльність.
2. Вивчення основних нормативно-правових документів, що діють в Україні в галузі туризму.
1. Основні положення Державної програми розвитку туризму 2022 року (конспект першоджерел).
2. Конспектування основних положень нормативно-правових документів з туристської діяльності в Україні.
3. Вивчення законодавчої бази, що регламентує туристські формальності.
4. Виконання розрахунково-графічного завдання «Міжнародна і національна нормативно-правова база туристської діяльності. Туристські формальності»

Заняття № 4. Тема «Туристське підприємство як суб'єкт господарювання, його основні цілі»

Питання, що виносять для обговорення на занятті:

1. Підприємство як основна складова ринкової системи господарювання.
2. Характеристика основних видів підприємств.
3. Туристські підприємства як різновид підприємства. Відмінні особливості туристських підприємств.
4. Значення діяльності туристських підприємств для економіки країни.

При підготовці до заняття необхідно самостійно підібрати матеріал і розібратися в таких питаннях:

1. Вивчення основних положень Господарського кодексу України (конспект першоджерела).
2. Характеристика основних цілей створення і функціонування туристських підприємств.
3. Перспективи розвитку туристських підприємств в Україні.

Заняття № 5. Тема «Організаційні засади створення туристського підприємства»

Питання, що виносяться для обговорення на занятті:

1. Порівняльний аналіз різних організаційно-правових форм туристських підприємств.
2. Характеристика переваг і недоліків різних організаційних структур керування туристським підприємством.

3. Послідовність створення туристського підприємства.

При підготовці до заняття необхідно самостійно підібрати матеріал і розібратися в таких питаннях:

1. Переваги й недоліки різних організаційно-правових форм підприємств.
2. Порівняльний аналіз різних типів організаційних структур керування підприємством.
3. Характеристика засновницьких документів для туристських підприємств.
4. Характеристика вимог до офісу й персоналу туристського підприємства.

Заняття № 6. Теми «Ліцензування як важіль підвищення якості роботи туристського підприємства», «Порядок контролю за дотриманням ліцензійних умов здійснення туроператорської діяльності»

Питання, що виносять для обговорення на занятті:

1. Сутність ліцензування діяльності підприємств у сфері туризму.
2. Характеристика ліцензійних умов туристської діяльності.
3. Характеристика документів, що оформляють при ліцензуванні туристської діяльності.
4. Зміст документа «Порядок здійснення контролю за дотриманням ліцензійних умов провадження туроператорської діяльності»
5. Види перевірок діяльності туристських підприємств. Права й обов'язки перевіряючих.
6. Порядок проведення перевірок і перелік документів, які оформлюють при завершенні перевірок.
7. Характеристика висновків, які можуть зробити перевіряючі за результатами перевірки та їх наслідків.
8. Порядок оскарження результатів перевірок туристських підприємств щодо дотримання ліцензійних умов їх діяльності.
9. Тестування за модулем 1.

При підготовці до заняття необхідно самостійно підібрати матеріал і розібратися в таких питаннях:

1. Вивчення закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» (конспект першоджерела).
2. Вивчення документа «Ліцензійні умови провадження туроператорської діяльності» (конспект першоджерела).
3. Вивчити документ «Порядок здійснення контролю за дотриманням ліцензійних умов провадження туроператорської діяльності» (конспект першоджерела).
4. Підготуватися до тестування за змістовим модулем 1.

Змістовий модуль 2

Організація роботи туристських підприємств в умовах розвитку ринку туристських послуг

Заняття № 7. Тема «Керування туристським підприємством»

Питання, що виносять для обговорення на занятті:

1. Основні принципи і методи планування роботи туристського підприємства.
2. Специфіка маркетингової діяльності туристських підприємств.
3. Кваліфікаційні вимоги до працівників підприємств туристської галузі.
4. Організація обліку і контролю роботи туристського підприємства.

При підготовці до заняття необхідно самостійно підібрати матеріал і розібратися в таких питаннях:

1. Основні етапи планування роботи туристського підприємства.
2. Організація рекламної діяльності туристського підприємства.
3. Основні принципи організації праці на туристському підприємстві.
4. Організація фінансово-економічної роботи на туристському підприємстві.

Заняття № 8. Тема «Туристський продукт, етапи створення, просування і реалізації»

Питання, що виносять для обговорення на занятті:

1. Особливості турпродукту.
2. Характеристика основних етапів проектування і формування турпродуктів.
3. Характеристика заходів з просування турпродуктів.
4. Характеристика засобів реалізації турпродуктів.
5. Стисла характеристика складових туристської індустрії.
6. Особливості діяльності туроператорів в умовах функціонування туристської індустрії.
7. Поняття про життєвий цикл туристського продукту.
8. Керування якістю туристського продукту.

При підготовці до заняття необхідно самостійно підібрати матеріал і розібратися в таких питаннях:

1. Визначення туроперейтинга.
2. Особливості створення туристського продукту в умовах розвитку індустрії туризму.
3. Параметричний опис складових якості турпродукту.

Заняття № 9. Теми «Договірні відносини в туризмі», «Технологія роботи туристських підприємств»

Питання, що виносять для обговорення на занятті:

1. Особливості договірної роботи в галузі туризму.
2. Характеристика договірних документів взаємодії партнерів по туристській діяльності.

3. Характеристика договірних документів взаємодії туристських підприємств з постачальниками туристських послуг.

4. Характеристика договірних документів, що оформляються при укладанні договорів з туристами, порядок їх оформлення.

5. Сутність понять технологія та технологічний процес.

6. Загальна характеристика технології роботи туристського підприємства.

7. Спеціалізовані види туризму й технологічні особливості їх реалізації.

8. Участь туристських підприємств у виставках як засіб підвищення якості роботи

При підготовці до заняття необхідно самостійно підібрати матеріал і розібратися в таких питаннях:

1. Ознайомлення з формами договорів, які укладають туристські підприємства з різними суб'єктами туристського ринку.

1. Основні принципи розробки напрямів туристських подорожей і формування програм обслуговування.

2. Основні цілі й завдання участі туристських підприємств у виставках.

Заняття № 10. Тема «Страховання в туризмі»

Питання, що виносять для обговорення на занятті:

1. Характеристика ризиків у туристській діяльності. Особливості прояву ризиків туристського підприємства.

2. Ризики туристів.

3. Місце страхування серед методів керування ризиками в туристській діяльності.

4. Розробка програм страхування ризиків для туристського підприємства.

5. Видача завдання до ділової гри «Взаємодія туристських підприємств з органами державного регулювання туристської діяльності та постачальниками послуг».

При підготовці до заняття необхідно самостійно підібрати матеріал і розібратися в таких питаннях:

1. Сучасний стан страхового ринку України.

2. Розвиток окремих видів страхування.

3. Вивчення вимог до страхування в туристській діяльності за законодавством України.

Заняття № 11. Тема «Організація транспортного обслуговування в туризмі»

Питання, що виносять для обговорення на занятті:

1. Характеристика транспортної системи. Місце і роль транспорту в організації туристської діяльності.

2. Переваги й недоліки різних видів транспорту.

3. Особливості організації транспортних турів.

4. Формалізовані підходи до вибору раціональних маршрутів пересування туристів.

При підготовці до заняття необхідно самостійно підібрати матеріал і розібратися в таких питаннях:

1. Перспективи розвитку окремих видів транспорту.
2. Вивчення основних положень Закону «Про транспорт» (конспект першоджерела).
3. Вивчення правил надання послуг пасажирського автомобільного транспорту (конспект першоджерела).
4. Підготовка матеріалів ділової гри «Взаємодія туристських підприємств з органами державного регулювання туристської діяльності й постачальниками послуг».

Заняття № 12. Теми «Організація надання послуг розміщення в туризмі», «Організація надання послуг харчування в туризмі»

1. Сутність поняття «засоби розміщення».
2. Види засобів розміщення.
3. Загальні й специфічні вимоги до засобів розміщення.
4. Особливості взаємодії туристських підприємств із засобами розміщення.
5. Види готельних підприємств, їх стисла характеристика.
6. Організаційна структура керування готелем.
7. Основні й додаткові послуги в готелях, технологія їх надання.
8. Використання номерного фонду в готелях.
9. Призначення громадських приміщень у готелях та їх використання.
10. Керування безпекою клієнтів і співробітників готелів.
11. Особливості послуг харчування, що надають туристам.
12. Загальні вимоги до підприємств харчування.
13. Умови харчування і методи обслуговування.
14. Фактори, що впливають на якість обслуговування туристів на підприємствах харчування.
15. Види підприємств харчування, їх стисла характеристика.
16. Організаційна структура керування підприємством харчування.
17. Основні принципи організації роботи підприємств харчування.
18. Основні заходи з організації безпеки клієнтів і персоналу на підприємствах харчування.

При підготовці до заняття необхідно самостійно підібрати матеріал і розібратися в таких питаннях:

1. Вивчення стандарту ДСТУ 4268-2003 Послуги туристські. Засоби розміщення. Загальні вимоги (конспект першоджерела).
2. Підготовка матеріалів ділової гри «Взаємодія туристських підприємств з органами державного регулювання туристської діяльності й постачальниками послуг».
3. Вивчення стандарту ДСТУ 4269-2003 Послуги туристські. Класифікація готелів (конспект першоджерела).
4. Вивчення міжнародних готельних правил (конспект першоджерела).
5. Вивчення правил користування готелями й аналогічними засобами

розміщення і надання готельних послуг (конспект першоджерела).

6. Основні проблеми, що виникають при наданні послуг харчування туристам.

7. Підготовка матеріалів ділової гри «Взаємодія туристських підприємств з органами державного регулювання туристської діяльності й постачальниками послуг».

Заняття № 13. Теми «Організація екскурсійного обслуговування», «Надання санаторно-курортних послуг у системі туристської індустрії»

Питання, що виносять для обговорення на занятті:

1. Сутність екскурсійної роботи.
2. Організаційні структури керування в установах, що здійснюють екскурсійне обслуговування.
3. Порядок проведення екскурсій.
4. Характеристика документів, що оформляють при проведенні екскурсій.
5. Місце і роль санаторно-курортних підприємств у туристській діяльності.
6. Взаємодія туристських підприємств із санаторно-курортними підприємствами.
7. Проведення ділової гри «Взаємодія туристських підприємств з органами державного регулювання туристської діяльності і постачальниками послуг».
8. Тестування за змістовим модулем 2.

При підготовці до заняття необхідно самостійно підібрати матеріал і розібратися в таких питаннях:

1. Перспективи розвитку екскурсійного обслуговування в Україні.
2. Підготовка матеріалів ділової гри «Взаємодія туристських підприємств з органами державного регулювання туристської діяльності й постачальниками послуг».
3. Характеристика стану розвитку підприємств санаторно-курортного комплексу України.
4. Аналіз перспектив розвитку санаторно-курортного комплексу України.
5. Підготовка до тестування за змістовим модулем 2.

2 ЗАВДАННЯ І МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНОГО ЗАВДАННЯ

У межах вивчення дисципліни передбачено виконання індивідуального завдання – розрахунково-графічного завдання «Міжнародна і національна нормативно-правова база туристської діяльності. Туристські формальності».

Мета роботи: ознайомлення з основами туристської нормативно-правової бази UNWTO і України, вивчення ролі міжнародних організацій в організації туризму; ознайомлення з туристськими формальностями України і однієї з країн світу.

Метод дослідження: порівняльний аналіз.

Структура розрахунково-графічного завдання має бути наступною.

Вступ, де необхідно розкрити сутність міжнародного і національного регулювання туристською діяльністю, вказати роль міжнародних організацій і значення інструментів, що використовують у міжнародній діяльності стосовно туризму, а також навести визначення терміну туристські формальності, розкрити їх сутність, вказати місце і роль в організації туризму.

Перший розділ має містити матеріали щодо міжнародної та національної нормативно-правової бази туристської діяльності. Задля досягнення цієї мети студент вивчає п'ять нормативно-правових документів, що регулюють туристську діяльність на міжнародному рівні. Чотири документи є обов'язковими для вивчення усіма студентами групи. До них відносять:

1. Закон України «Про внесення змін у Закон України «Про туризм» 18.11.2003, № 1282 – IV;

2. Манільська декларація зі світового туризму. Прийнята Всесвітньою конференцією з туризму. Маніла (Філіпіни), 27.09- 10.10.1980;

3. Гаагська декларація з туризму. Прийнята Міжпарламентською конференцією з туризму. Гаага (Нідерланди), 10-14.04.1989;

4. Глобальний кодекс етики туризму. Прийнятий XIII сесією Генеральної асамблеї ВТО. Сантьяго (Чілі), 1.10.1999.

Вибір п'ятого документу здійснюють за допомогою даних наведених у табл.1, табл. 2. Номер варіанту в таблиці 1 студент вибирає за двома останніми цифрами номеру залікової книжки, після чого з таблиці 2 знаходить назву відповідного документу.

Крім того студенту необхідно у роботі навести визначення одного з термінів або понять. Вибір терміну або поняття здійснюють за допомогою даних наведених у табл.1, табл. 3. Номер варіанту в таблиці 1 студент вибирає за двома останніми цифрами номеру залікової книжки, після чого з таблиці 3 знаходить назву відповідного документу.

У межах першого розділу розрахунково-графічного завдання необхідно також навести стислу характеристику однієї з міжнародних організацій, вибір якої, здійснюється за даними наведеним у табл. 4. Вибір організації в табл. 4 здійснюється за номером студента у списку групи або погоджується з викладачем.

Таблиця 1 – Варіанти сполучення документів і термінів або понять

Номер варіанта	Номер документа (за табл. 2)	Номер терміна або поняття (за табл. 3)	Номер варіанта	Номер документа (за табл. 2)	Номер терміна або поняття (за табл. 3)	Номер варіанта	Номер документа (за табл. 2)	Номер терміна або поняття (за табл. 3)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	1	1	35	5	8	69	9	5
2	2	2	36	6	9	70	10	6
3	3	3	37	7	10	71	1	8
4	4	4	38	8	1	72	2	9
5	5	5	39	9	2	73	3	10
6	6	6	40	10	3	74	4	1
7	7	7	41	1	5	75	5	2
8	8	8	42	2	6	76	6	3
9	9	9	43	3	7	77	7	4
10	10	10	44	4	8	78	8	5
11	1	2	45	5	9	79	9	6
12	2	3	46	6	10	80	10	7
13	3	4	47	7	1	81	1	9
14	4	5	48	8	2	82	2	10
15	5	6	49	9	3	83	3	1
16	6	7	50	10	4	84	4	2
17	7	8	51	1	6	85	5	3
18	8	9	52	2	7	86	6	4
19	9	10	53	3	8	87	7	5
20	10	1	54	4	9	88	8	6
21	1	3	55	5	10	89	9	7
22	2	4	56	6	1	90	10	8
23	3	5	57	7	2	91	1	10
24	4	6	58	8	3	92	2	1
25	5	7	59	9	4	93	3	2
26	6	8	60	10	5	94	4	3
27	7	9	61	1	7	95	5	4
28	8	10	62	2	8	96	6	5
29	9	1	63	3	9	97	7	6
30	10	2	64	4	10	98	8	7
31	1	4	65	5	1	99	9	8
32	2	5	66	6	2	100	10	9
33	3	6	67	7	3			
34	4	7	68	8	4			

Таблиця 2 – Варіанти документів

Номер документа	Назва документа
1	Документ "Розвиток туризму". Прийнятий конференцією ООН з міжнародного туризму і подорожей. Рим (Італія), 21.08 – 5.09.1963
2	Документ Акапулько. Прийнятий Всесвітньою нарадою з туризму. Акапулько (Мексика), 21 – 27.08.1982
3	Хартія туризму і Кодекс туриста. Схвалені резолюцією VI сесії Генеральної асамблеї ВТО. Софія (Болгарія), 22.09.1985
4	Балійська декларація з туризму. Прийнята на II міжнародному форумі. о. Балі (Індонезія), 24 – 27.08.1996
5	Монреальська декларація «До гуманного і соціального бачення туризму». Прийнята Генеральною асамблеєю Міжнародного бюро соціального туризму. Монреаль (Канада), 12.09.96
6	Декларація Мале по стійкому розвитку туризму. Прийнята на Азіатсько-тихоокеанській конференції міністрів з туризму і навколишнього середовища. Мале (Мальдіви), 16.02.1997
7	Манільська декларація з соціального впливу туризму. Прийнята на Всесвітній нараді керівників сфери туризму. Маніла (Філіппіни), 22.05.1997
8	Хивінська декларація «Туризм і збереження культурної спадщини». Прийнята ВТО / ЮНЕСКО. Хива (Узбекистан), 21.04.1999
9	Осакська декларація тисячоліття. Схвалена Конференцією лідерів туризму тисячоліття. Осака (Японія), 1.10.2001
10	Сеульська декларація «Світ і туризм». Прийнята XIV Генеральною асамблеєю ВТО. Сеул (Корея), 27.08.2001

Таблиця 3 – Варіанти термінів або понять

Номер терміна або поняття	Термін або поняття
1	Туризм
2	Турист
3	Туристська послуга
4	Туристський продукт
5	Туристські ресурси
6	Пріоритетні види і форми туризму
7	Державне регулювання в області туризму
8	Безпека в області туризму (турист, його майно, навколишнє середовище)
9	Права й обов'язки туриста
10	Права й обов'язки працівників і підприємців туристської індустрії

Таблиця 4 – Перелік міжнародних і регіональних організацій

№ з/п	Назва організації
1	2
1	Всесвітня федерація асоціацій туристських агентств (FUAHV)
2	Всесвітня асоціація туристських агентств (BATA)
3	Всесвітня Рада з подорожей і туризму (WTTC)
4	Міжнародна асоціація світового туризму (MT)
5	Міжнародний туристський союз
6	Міжнародний туристський альянс (AIT)
7	Всесвітня асоціація з питань дозвілля і відпочинку
8	Міжнародна асоціація повітряного транспорту (IATA)
9	Міжнародна організація цивільної авіації (ICAO)
10	Міжнародна готельна і ресторанна асоціація (IH&RA)
11	Європейська комісія з туризму
12	Європейська туристська група
13	Асоціація з розвитку і координації європейських туристських обмінів
14	Європейська мережа подорожей (ETN)
15	Асоціація британських туристських агентств (ABTA)
16	Скандинавський туристський союз
17	Туристська асоціація країн Азії і Тихого океану (PATA)
18	Туристська асоціація країн Східної Азії
19	Федерація туристських асоціацій країн – членів АСЕАН
20	Асоціація туристської індустрії Америки (TIAA)
21	Американське товариство туристських агентств (ASTA)
22	Конфедерація туристських організацій Латинської Америки (COTAL)
23	Карибська туристська організація (KTO)
24	Арабський туристський союз (UAT)
25	Арабська федерація асоціацій туристських агентств
26	Пан африканська туристська організація
27	Африканська асоціація подорожей (ATA)
28	Асоціація європейських авіакомпаній
29	Асоціація арабських авіакомпаній
30	Міжнародне бюро соціального туризму (BITS)
31	Міжнародна асоціація ділового туризму (IBTA)
32	Міжнародна асоціація з конгресів і з'їздів (ICCA)
33	Міжнародне бюро з молодіжного туризму і обмінів
34	Асоціація спеціалістів з організації корпоративних поїздок
35	Федерація міжнародних туристських організацій
36	Міжнародна асоціація з соціального туризму і відпочинку
37	Латиноамериканська федерація соціального туризму
38	Міжнародна конфедерація зі студентського туризму
39	Міжнародна федерація журналістів і письменників з питань туризму (FIJET)
40	Всесвітня асоціація з професійної освіти в туризмі
41	Міжнародна асоціація гідів із супроводу
42	Міжнародна асоціація наукових експертів з туризму (AIECT).

Перші п'ять підрозділів роботи повинні бути призначені розгляду змісту документів. У кожному з них необхідно вказати історичну довідку про виникнення і прийняття документу, навести стислу характеристику основних положень кожного документу.

У шостому підрозділі необхідно навести визначення обраного терміну або поняття.

В останньому сьомому підрозділі роботи наводять характеристику однієї вибраної організації, яка працює в сфері регулювання туристської діяльності. У цьому підрозділі необхідно вказати передумови і дату створення організації, з яких структурних елементів складається організація, як здійснюється керування організацією, які основні завдання вирішує організація.

Другий розділ роботи присвячується туристським формальностям та має містити декілька підрозділів щодо вивчення туристських формальностей України (паспортні, візові, митні, санітарно-епідеміологічні (медичні), валютні, страхування, безпека подорожі) та ознайомлення з туристськими формальностями іншої країни світу за варіантом (табл. 5) і порівняння їх з туристськими формальностями для України.

Вибір країни в таблиці 5 здійснюється за номером студента у списку групи або погоджується з викладачем.

Таблиця 5 – Країни світу за варіантами

Номер варіанта	Країна	Номер варіанта	Країна	Номер варіанта	Країна
	Європа	14	Нідерланди	27	Китай
1	Австрія	15	Польща	28	Туреччина
2	Білорусь	16	Португалія	29	Японія
3	Бельгія	17	Росія	Африка:	
4	Болгарія	18	Румунія	30	Єгипет
5	Великобританія	19	Словенія	31	Марокко
6	Угорщина	20	Фінляндія	32	Туніс
7	Німеччина	21	Франція	33	Ефіопія
8	Греція	22	Чехія	Америка:	
9	Іспанія	23	Швейцарія	34	Канада
10	Італія	Азія:		35	Куба
11	Мальта	24	Ізраїль	36	Мексика
12	Молдавія	25	Індія	37	США
13	Монако	26	Кіпр		

У першому підрозділі другого розділу слід навести характеристику туристських формальностей України. У другому підрозділі студенти наводять характеристику туристських формальностей вибраної за варіантом країни. В третьому підрозділі треба зробити порівняння туристських формальностей обох країн з визначенням подібних і відмінних ознак.

Висновки. Після закінчення роботи необхідно зробити висновки про

дієвість міжнародного і національного регулювання туризму, сформулювати основні принципи, які покладено в основу туристських формальностей країн світу і вказати основні результати, одержані при виконанні розрахунково-графічної роботи.

Список використаних джерел, у якому наводять використані під час виконання розрахунково-графічного завдання підручники, навчальні посібники, нормативно-правові документи та законодавчі акти тощо.

Оформлення розрахунково-графічного завдання. Загальними вимогами до викладання матеріалу розрахунково-графічного завдання є чіткість побудови, логічна послідовність висвітлення матеріалу, точність формулювання; конкретність наведення результатів дослідження, обґрунтованість.

Робота містить у собі такі елементи:

- титульний аркуш (додаток А);
- зміст, що містить перелік назв розділів розрахунково-графічної роботи з нумерацією сторінок (додаток Б);
- основна частина;
- список використаних джерел;
- додатки.

Розрахунково-графічне завдання оформлюється згідно з ДСТУ 3008-95.

Текст роботи має бути набраний українською мовою в редакторі Microsoft Word, шрифтом Times New Roman, розміром 14, із полуторним міжрядковим інтервалом, абзацним відступом, однаковим упродовж усього тексту роботи, дорівнювати п'яти знакам (1,25 см), у форматі А 4 (210 × 297 мм). Шрифт у заголовках, тексті, ілюстраціях має співпадати. При цьому кожна сторінка має поля з лівого боку шириною 2,5 см; з правого – 1,5 см; зверху та знизу – 2 см.

Текст роботи поділяють на розділи, підрозділи, пункти та підпункти.

Кожен розділ із зазначенням його назви починається з нової сторінки. Підрозділи, пункти та підпункти друкуються без розривів сторінок.

Заголовки структурних частин роботи: **«ЗМІСТ»**, **«ВСТУП»**, **«НАЗВИ РОЗДІЛІВ»**, **«СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ»**, **«ДОДАТКИ»** друкують великими (жирними) літерами по центру. Заголовки підрозділів друкують маленькими (жирними) літерами по центру. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою.

Відстань між заголовком або підзаголовком та текстом має дорівнювати одному рядку (два інтервали).

Всі сторінки пояснювальної записки нумерують арабськими цифрами у правому верхньому куті без крапки. Нумерація сторінок роботи має бути наскрізною: першою сторінкою є титульний аркуш, другою – зміст, третьою – вступ і т. д. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять.

Кількість ілюстрацій, розміщених у роботі, визначається змістом і має бути достатньою для надання тексту конкретності.

Ілюстрації слід подавати в роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації слід нумерувати арабськими цифрами наскрізною нумерацією у межах розділу. Номер рисунка складається з номера розділу та порядкового номера рисунка, між якими ставиться крапка. Слово «Рисунок 2.1 – Назва» та назву розміщують після пояснювальних даних (під ілюстрацією). Рисунки відокремлюються від тексту одним рядком.

Цифровий матеріал у роботі оформлюють у вигляді таблиць відповідно до ГОСТ 2.105–95.

Таблицю розміщують під текстом, у якому вперше дано посилання на неї, або на наступній сторінці. Якщо таблиця виходить за формат сторінки, її ділять на частини, при цьому в кожній частині або повторюють її головку, або пронумерувавши графи (колонки) під головкою таблиці, повторюють нумерацію граф.

Таблиці нумеруються в межах розділу арабськими цифрами. Номер таблиці складається з номера розділу та порядкового номеру таблиці, між якими ставиться крапка.

Слово «Таблиця 2.1 – Назва» вказують один раз ліворуч над першою частиною таблиці, над іншими частинами таблиці пишуть «Продовження таблиці», вказуючи номер. Кожна таблиця має мати назву, розміщену над таблицею та надруковану симетрично до тексту. Таблиці відокремлюються від тексту одним рядком.

Закінчується робота списком використаних джерел, що наводиться у такій послідовності: закони України; постанови Верховної Ради та Кабінету Міністрів України; накази, інструкції міністерств, відомств; підручники; періодична література (журнальні статті тощо).

У разі посилань у тексті на джерела інформації, слід наводити у квадратних дужках їхній порядковий номер за списком джерел.

Загальний обсяг розрахунково-графічної роботи має становити 25–35 сторінок друкованого тексту і розкривати сутність обраної теми.

3 ЗАВДАННЯ І МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ДІЛОВОЇ ГРИ «ВЗАЄМОДІЯ ТУРИСТСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ З ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТУРИСТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ І ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ПОСЛУГ»

Ділову гру проводять з метою ознайомлення студентів з документами, що оформлюють при встановленні правових взаємовідносин суб'єктів туристської діяльності між собою і з органами державного регулювання в галузі туризму.

При підготовці до ділової гри і її проведенні студенти повинні використовувати усі знання одержані під час вивчення даної дисципліни.

Для проведення ділової гри формують підгрупи згідно з таблицею 6.

Кожна з підгруп виконує завдання згідно з таблицею 7.

Таблиця 6 – Перелік підгруп

№ підгрупи	Підприємство, організація чи установа, яку представляє підгрупа	Кількість студентів
1	Туроператор	3-5
2	Турагент	2-4
3	Орган з ліцензування	1
4	Орган з сертифікації готельних послуг	3-5
5	Орган з сертифікації послуг харчування	3-5
6	Готель	3
7	Підприємство харчування	3
8	Автотранспортне підприємство	1
9	Музей	1
10	Страхова компанія	1
11	Група туристів	1

Таблиця 7 – Перелік завдань ділової гри за підгрупами

№ підгрупи	Підприємство, організація чи установа, яку представляє підгрупа	Завдання для підгрупи	Документи, які оформлює підгрупа
1	2	3	4
1	Туроператор	Оформити ліцензію, договір з турагентом, договір з готелем, договір з підприємством харчування, договір з автотранспортним підприємством, договір зі страховою компанією, договір з музеєм	Ліцензія і договір
2	Турагент	Договір з туроператором і договори з туристами	Договори
3	Орган з ліцензування	Оформити ліцензію для туроператора і тур агента	Ліцензії
4	Орган з сертифікації готельних послуг	Оформити документи з сертифікації послуг розміщення в готелі	Документи згідно з додатком до правил сертифікації послуг розміщення
5	Орган з сертифікації послуг харчування	Оформити документи з сертифікації послуг харчування, що надає підприємство харчування	Документи згідно додатку до правил сертифікації послуг харчування

Продовження таблиці 7

1	2	3	4
6	Готель	Оформити документи з сертифікації і договір з туроператором	Документи з сертифікації і договір
7	Підприємство харчування	Оформити документи з сертифікації і договір з туроператором	Документи з сертифікації і договір
8	Автотранспортне підприємство	Оформити договір з туроператором	Договір на транспортне обслуговування
9	Музей	Оформити договір з туроператором	Договір на екскурсійне обслуговування
10	Страхова компанія	Оформити договір з туроператором	Договір на страхування
11	Група туристів	Оформити договір з турагентом	Договір на тур обслуговування

Для виконання завдання студентам необхідно ознайомитись з пакетом нормативних документів та зразками договорів, що видаються кожній групі на електронному носії.

Кожна з підгруп оформлює необхідні документи згідно з таблицею 10 і узгоджує їх з підгрупами, які представляють відповідні підприємства й організації.

Дані, що стосуються характеристики туристських підприємств, готелів, підприємств харчування, тощо, студенти визначають самостійно, користуючись навчальною і періодичною літературою з питань туристського, готельного і ресторанного бізнесу.

Для підведення підсумків і презентації результатів ділової гри відводиться одне практичне заняття, на якому кожна з підгруп виступає з доповіддю в якій звітує про виконану роботу й оформлені документи.

Результати роботи кожна підгрупа надає у вигляді звіту, який має титульний аркуш і оформлені документи. На титульному аркуші вказують обсяг роботи, який виконав кожен студент підгрупи.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Архипов В. В. Організація ресторанного господарства : навч. посібник / В. В. Архипов. – Київ : Центр учбової літератури. Фірма Інкос, 2007. – 280 с.
2. Барановский М. И. Комплексы отдыха и туризма / М. И. Барановский. – Київ : Будівельник, 1985. – 104 с.
3. Байлик С. И. Гостиничное хозяйство. Проблемы, перспективы, сертификация / С. И. Байлик. – Киев : ВИРА-Р, «Альтерпрес», 2001. – 208 с.
4. Гостиничный и туристический бизнес / Под ред. проф. А. Д. Чудновского. – М. : Ассоциация авторов и издателей «ТАНДЕМ», Издательство ЭКМОС, 1998. – 352 с.
5. Готелі України від «А» до «Я» : довідкове видання / Автор упорядник В. Болгов. Перший випуск. – Київ : Вид. «Новий Світ», Асоціація готельних об'єднань та готелів міст України, 2003. – 271 с.
6. Готелі України від «А» до «Я» : довідкове видання / Автор-упорядник В. Болгов. Другий випуск. – Київ : Вид. «Новий Світ», Асоціація готельних об'єднань та готелів міст України, 2004. – 269 с.
7. Ефимова О. П. Экономика гостиниц и ресторанов : учеб. пособие / О. П. Ефимова, Н. А. Ефимова : под ред. Н. И. Кабушкина. – Минск : Новое знание, 2004. – 392 с.
8. Краткий справочник туриста / Автор составитель Ю. А. Штюмер. – 3-е изд. с изм. и доп. – М. : Профиздат, 1985. – 272 с.
9. Лукьянова Л. Г. Рекреационные комплексы : учеб. пособие / Л. Г. Лукьянова, В. И. Цибух : под ред. В. К. Федорченко. – Київ : Вища школа, 2004. – 346 с.
10. Ляпина И. Ю. Организация и технология гостиничного обслуживания : учебник для проф. образования / И. Ю. Ляпина. – 2-е изд., стер. – М. : Издательский центр «Академия», 2002. – 208 с.
11. Медлик С. Гостиничный бізнес / С. Медлик, Х. Гран ; [пер. с англ. А. В. Павлов]. – М. : ЮНИТИ – ДАНА, 2005. – 239 с.
12. Організація туризму : підручник / [І. М. Писаревський, С. О. Погасій, М. М. Покоłodна та ін.] ; за ред. І. М. Писаревського. – Харків : ХНАМГ, 2008. – 541 с.
13. Сенин В. С. Гостиничный бізнес: классификация гостиниц и других средств размещения : учеб. пособие / В. С. Сенин, А. В. Денисенко. – М. : Финансы и статистика, 2004. – 144 с.
14. Сорокина А. В. Организация обслуживания в гостиницах и туристских комплексах : учеб. пособие / А. В. Сорокина. – М. : Альфа-М; Инфра-М, 2006. – 304 с.
15. Спутник туриста : 3-е изд. перераб. и доп. – М. : Физкультура и спорт, 1969. – 496 с.
16. Спутник туриста / [А. В. Бирюков, И. Я. Брошце, Б. Е. Владимирский и др.] : сост. К. И. Вахлис. – 2-е изд., перераб. и доп. – Киев : Здоровье, 1991. – 360 с.

17. Туризм и гостиничное хозяйство : учебник / под ред. проф., д. э. н. А. Д. Чудновского. – Изд. 2-е перераб. и доп. – М. : ЮРКНИГА, 2003. – 448 с.
18. Туризм и гостиничное хозяйство : учеб. пособие. – М. : ИКЦ «МарТ» ; Ростов н/Д : Издательский центр «МарТ», 2003. – 352 с.
19. Туризм и спортивное ориентирование : учебник для институтов и техникумов физ. культ. / сост. В. И. Гонопольский. – М. : Физкультура и спорт, 1987. – 240 с.
20. Уокер Дж. Р. Введение в гостеприимство : учеб. пособие / Р. Дж. Уокер ; Пер. с англ. – 2-е изд. – М. : – ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 604 с.
21. Филипповский Е. Е. Экономика и организация гостиничного хозяйства / Е. Е. Филипповский, Л. В. Шмарова. – М. : Финансы и статистика, 2003. – 176 с.
22. Менеджмент туристичної індустрії : навч. посібник / [І. М. Школа, Т. М. Ореховська, І. Д. Козьменко та ін.] ; за ред. проф. І. М. Школи. – Чернівці, 2003. – 546 с.
23. Энциклопедия туриста / [Е. И. Тамм, А. Х. Абуков, Ю. Н. Александров и др.]. – М. : Большая Российская энциклопедия, 1993. – 607 с.

ДОДАТОК А

Приклад заповнення титульного аркушу

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

Факультет менеджменту
Кафедра туризму і готельного господарства

Розрахунково-графічне завдання

з дисципліни «Організація туризму»

на тему:

**«Міжнародна і національна нормативно-правова база туристської
діяльності. Туристські формальності»**

Варіант № ____

Виконав: студент ____ курсу
групи _____

_____
(Прізвище, ім'я, по батькові)

Перевірив: _____
(Посада, вчений ступінь, прізвище, ініціали)

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
201__

ДОДАТОК Б

Приклад плану розрахунково-графічного завдання

Тема: **«Міжнародна і національна нормативно-правова база туристської діяльності. Туристські формальності»**

ВСТУП

ІМІЖНАРОДНА І НАЦІОНАЛЬНА НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ТУРИСТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1 Вивчення Закон України «Про внесення змін у

Закон України «Про туризм» 18.11.2003 р. № 1282 – IV.

1.2 Вивчення Манільської декларації зі світового туризму.

1.3 Вивчення Гаагської декларації з туризму.

1.4 Вивчення Глобального кодексу етики туризму.

1.5 Вивчення документу за варіантом.

1.6 Визначення обраного терміну або поняття (вказати якого
згідно варіанту).

1.7 Характеристика однієї вибраної міжнародної організації
(вказати якої згідно варіанту), яка працює в сфері
регулювання туристської діяльності.

2 ТУРИСТСЬКІ ФОРМАЛЬНОСТІ

2.1 Характеристика туристських формальностей України.

2.2 Характеристика туристських формальностей вибраної
за варіантом країни.

2.3 Порівняння туристських формальностей обох країн з
визначенням подібних і відмінних ознак.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ДОДАТОК В

ДОДАТКОВІ МАТЕРІАЛИ НЕОБХІДНІ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Рисунок В.1 – Класифікація туризму

Рисунок В.2 – Класифікація туристських організацій

Рисунок В.3 – Класифікація міжнародних організацій залежно від організацій, які є їх членами

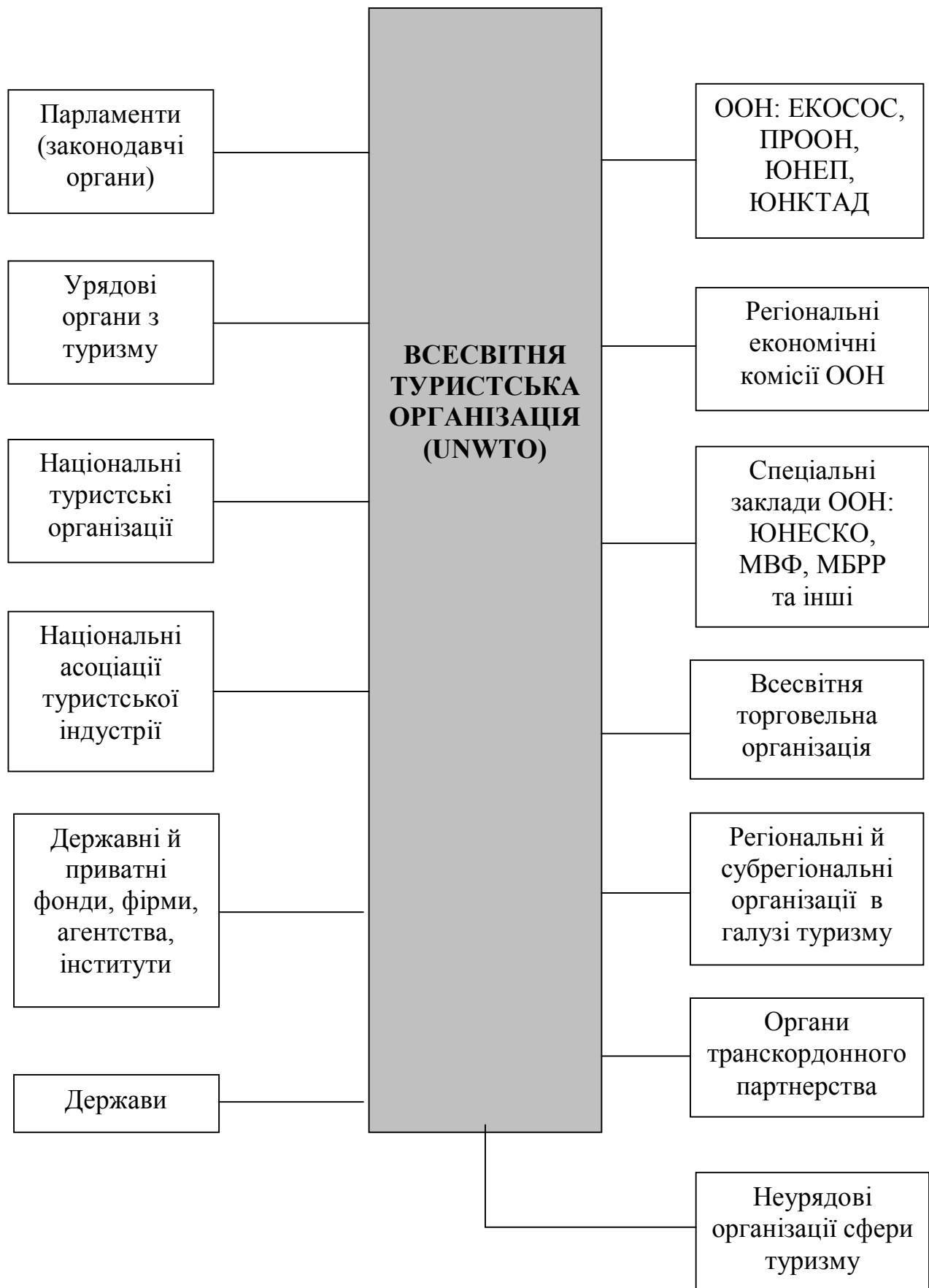

Рисунок В.4 – Схема взаємодії UNWTO з іншими організаціями

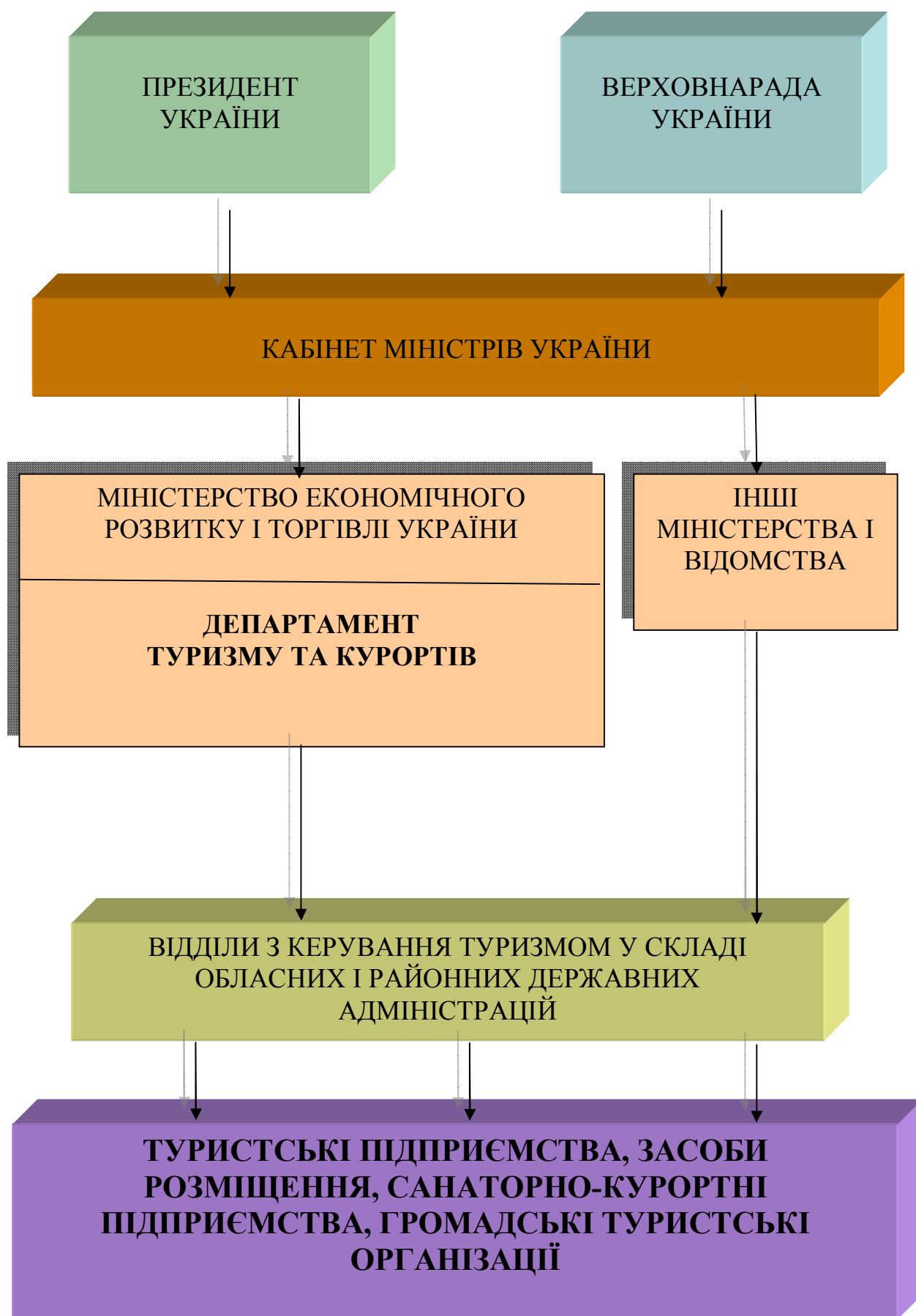

Рисунок В.5 – Схема керування туристською діяльністю в Україні

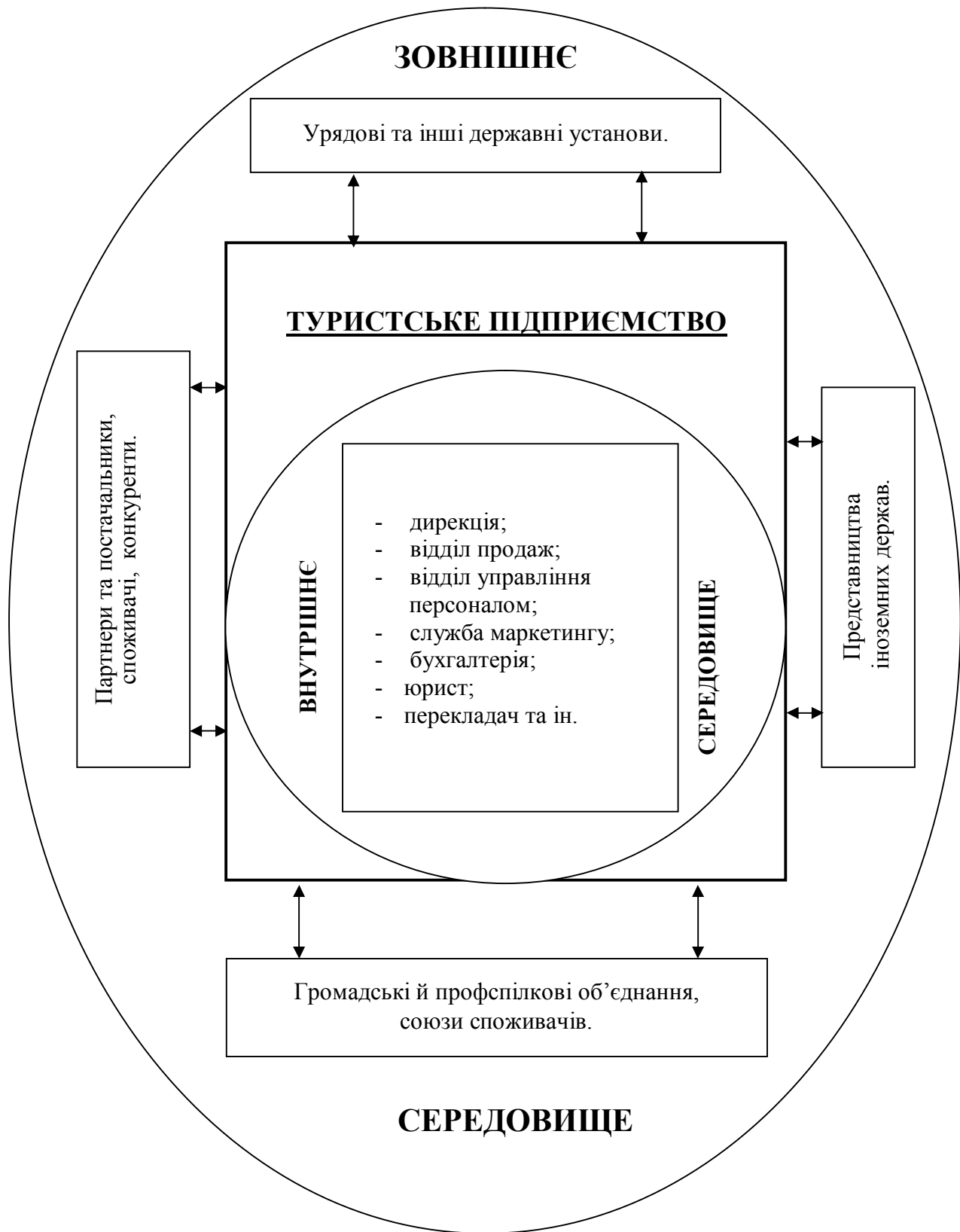

Рисунок В.6 – Середовище туристського підприємства

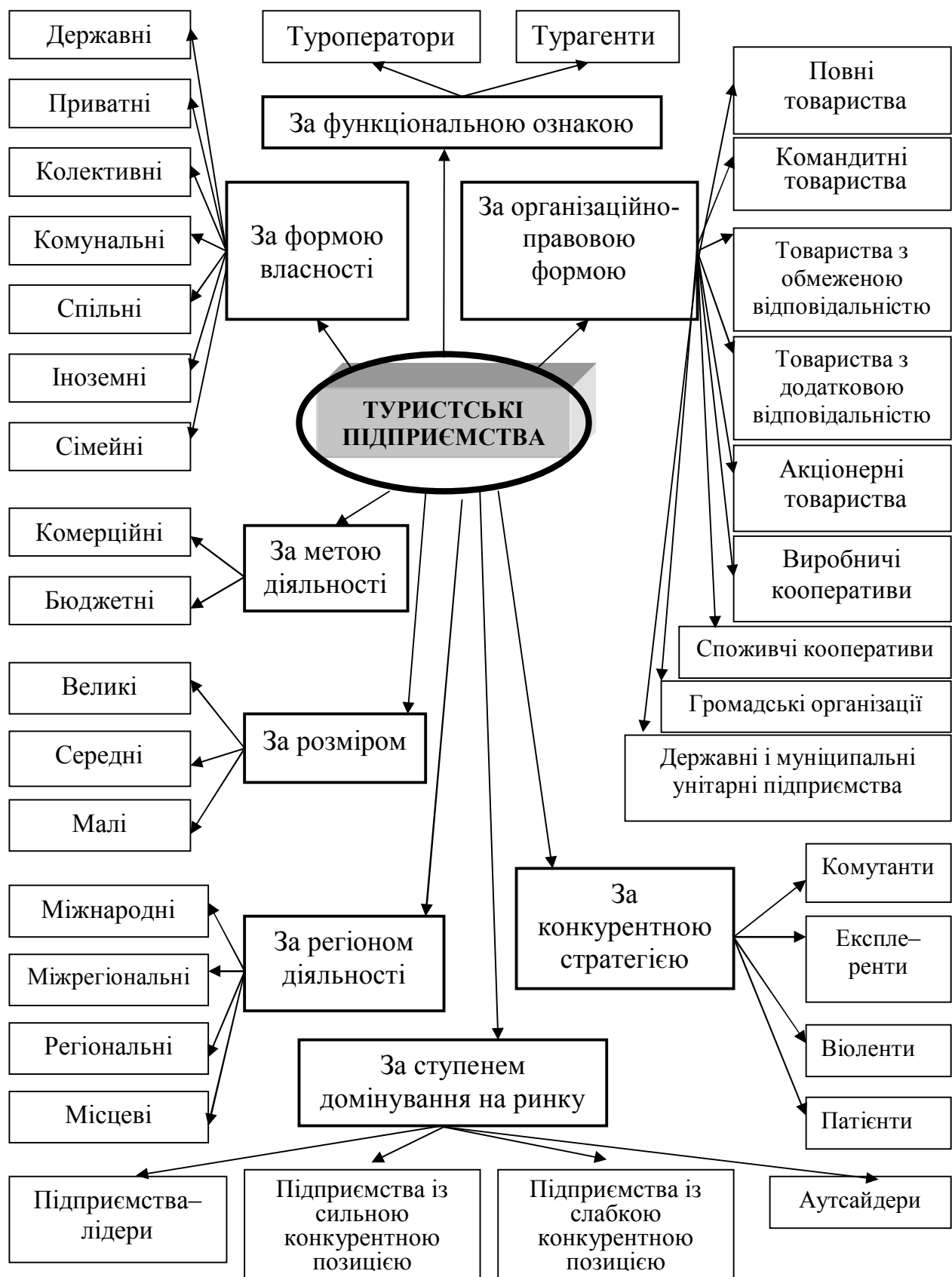

Рисунок В.7 – Класифікація туристських підприємств

Рисунок В.8 – Організаційна структура турагентського підприємства

Рисунок В.9 – Організаційна структура туроператорського підприємства

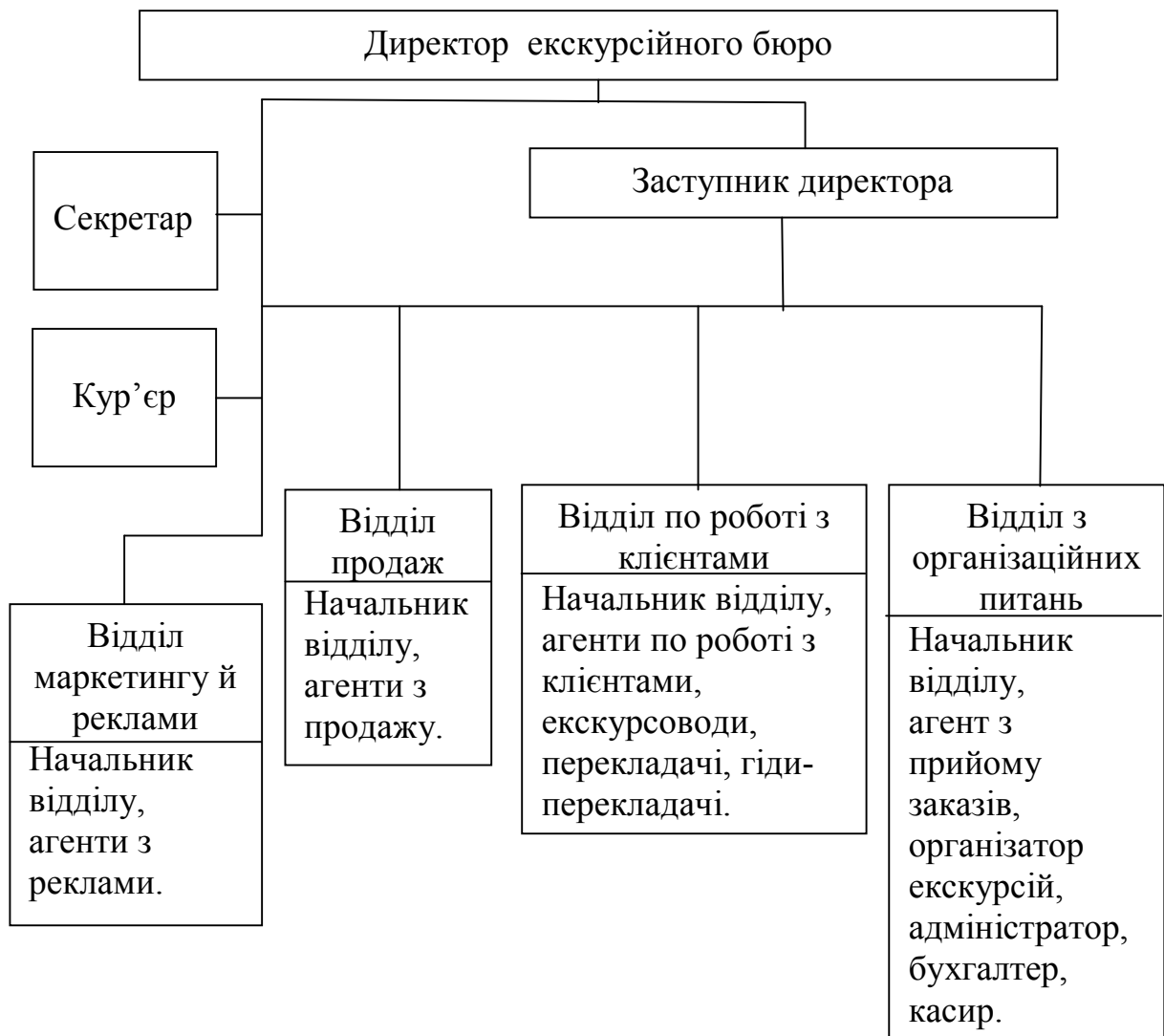

Рисунок В.10 – Організаційна структура екскурсійного бюро

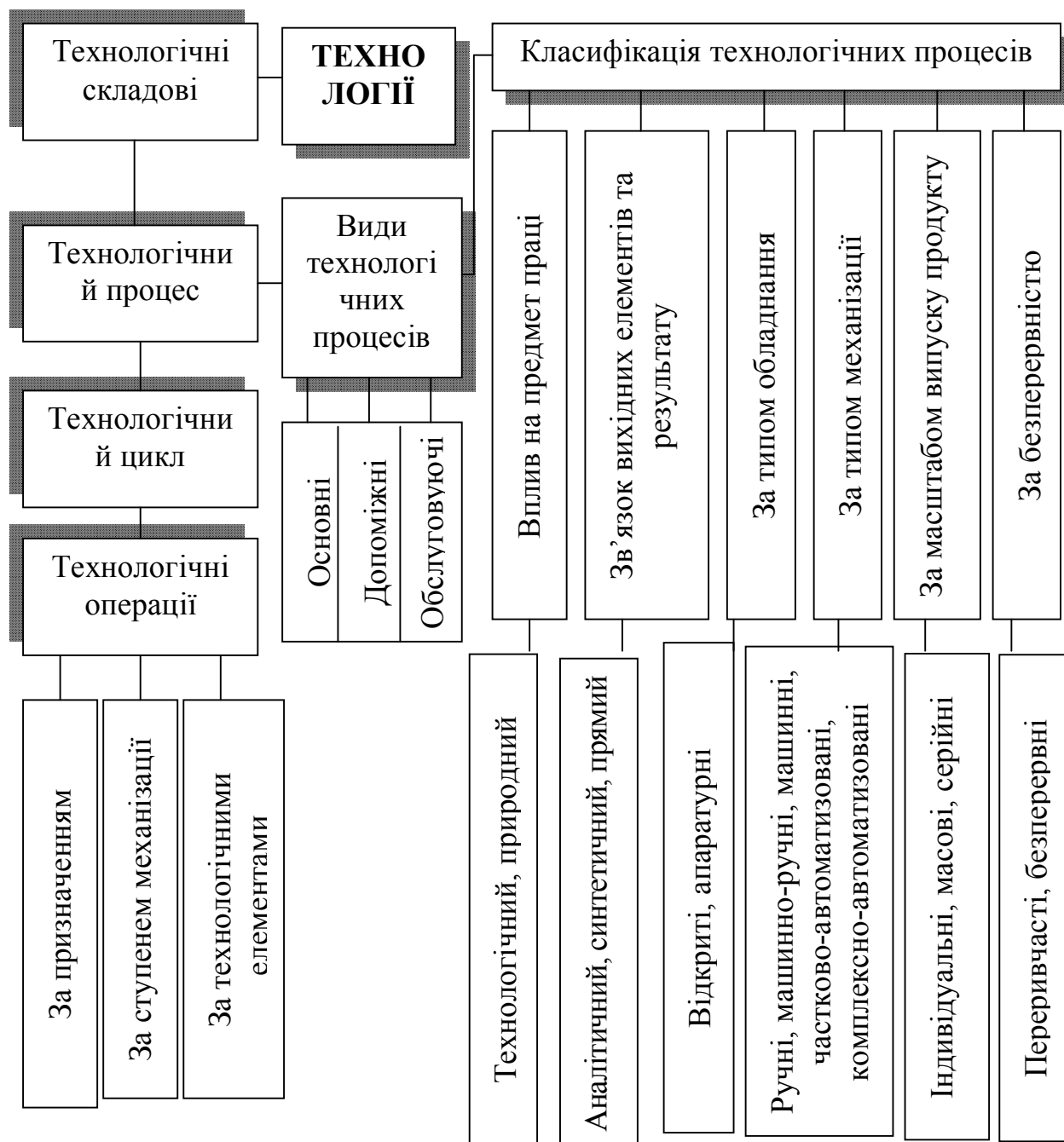

Рисунок В.11 – Складові технології і класифікація окремих елементів

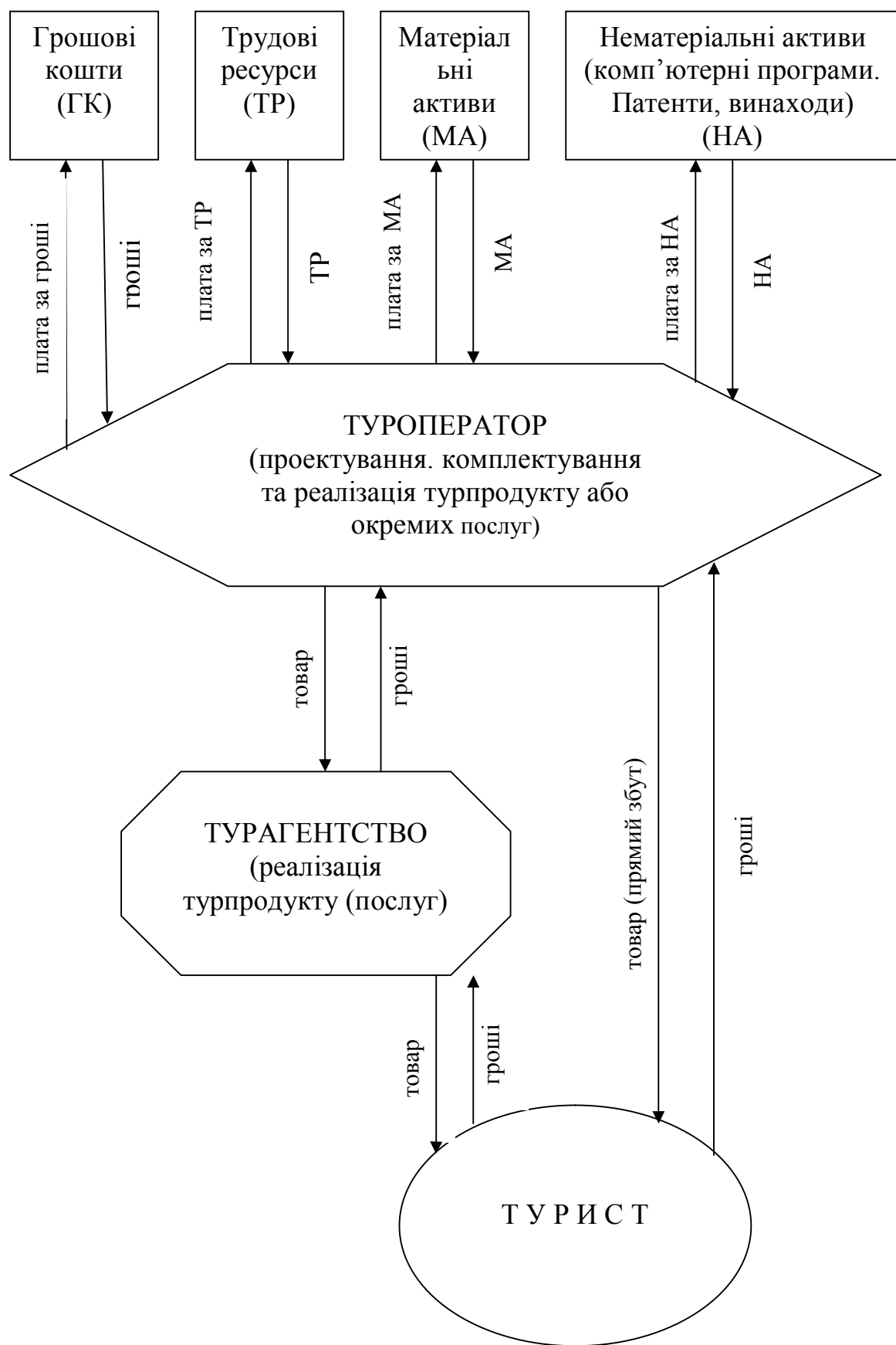

Рисунок В.12 – Ресурсне забезпечення туристських підприємств

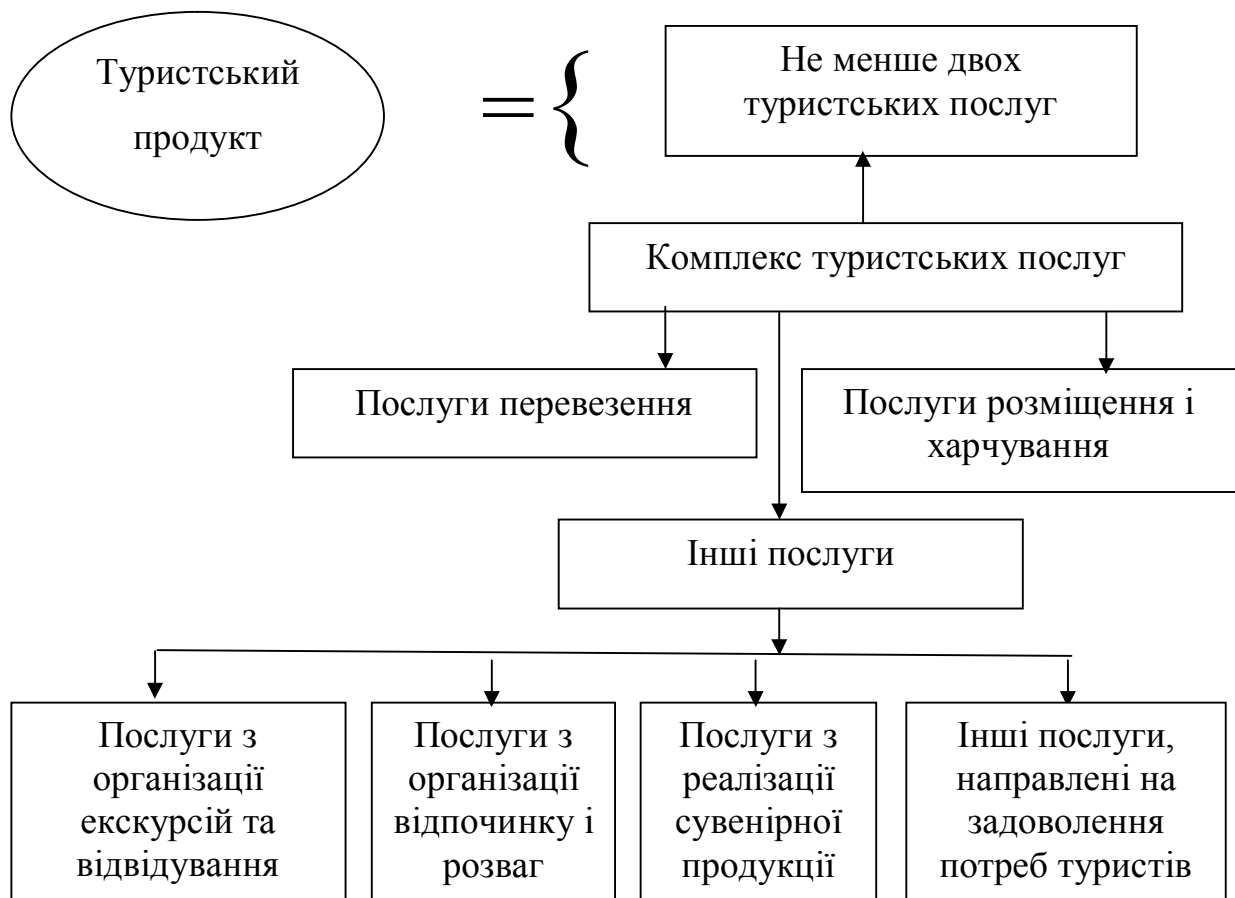

Рисунок В.13 – Склад туристського продукту

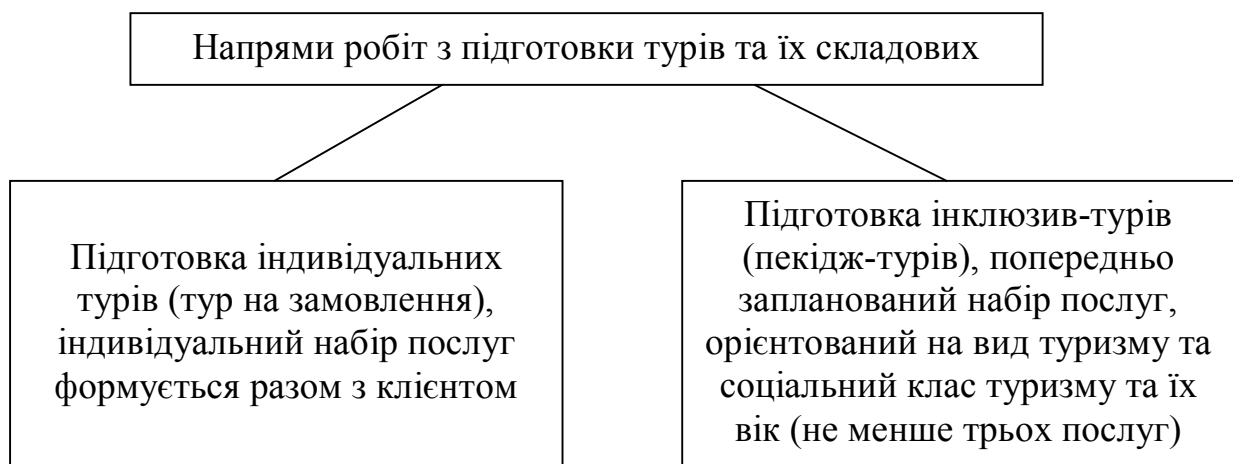

Рисунок В.14 – Основні напрями роботи з підготовки турів

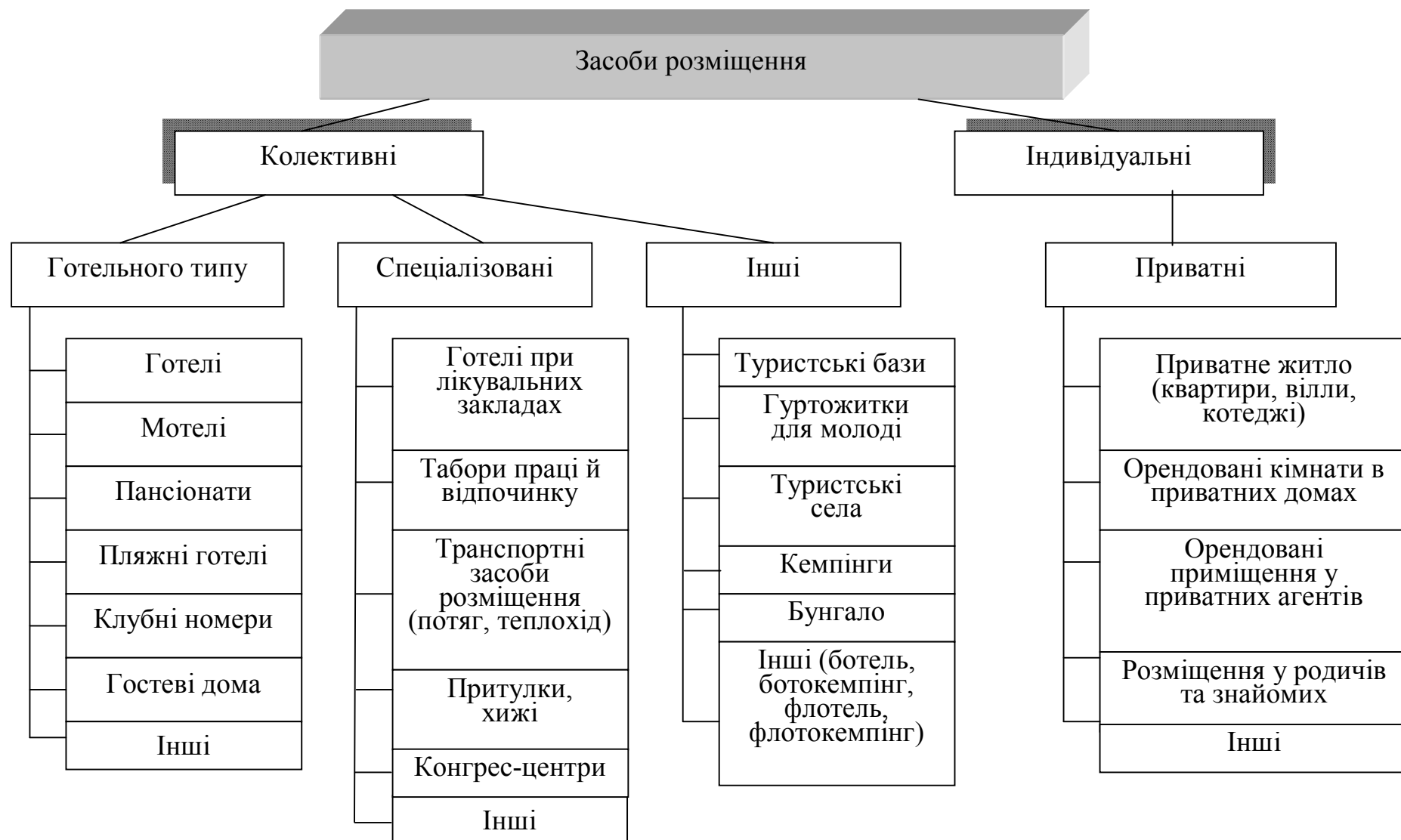

Рисунок В.15 – Класифікація засобів розміщення

Рисунок В.16 – Можливі схеми організації харчування туристів

Виробничо-практичне видання

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до практичних занять, виконання розрахунково-графічного
завдання та самостійної роботи

з навчальної дисципліни

«ОРГАНІЗАЦІЯ ТУРИЗМУ»

*(для студентів всіх форм навчання освітнього рівня «бакалавр»
за спеціальністю 073 – Менеджмент)*

Укладачі : **ПОГАСІЙ** Сергій Олександрович,
БАЛАНДІНА Ірина Сергіївна,
СЕГЕДА Ірина Василівна

Відповідальний за випуск *Н. М. Богдан*

За авторською редакцією

Комп'ютерний набір *І. С. Баландіна*

Комп'ютерне верстання *І. В. Волосожарова*

План 2016, поз. 489 М

Підп. до друку 11.12.2018. Формат 60 x 84/16
Друк на ризографі. Ум. друк. арк. 1,2.
Тираж 50 пр. Зам. №

Виконавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002.
Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 5328 від 11.04.2017.